

M. 16260: 1-12.

Skåne

Nygot. ö. ber. av

Onsjö hv.

vagnmakare Fritz Gabantz,

V. Stro ö sv.

V. Stro, Trolleholms

nygot. ås 1961

född ås 1885 i V. Stro

Vagnmakare och vagnmakeri s. 1-12. LM.F 110

(fot. kopior ang. ambagr. som gesäll
och utdrag ur protokoll ang.
mästaregrader.) s. 9-12.

11/11-61.

M. 16260:1

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

Till

Folklivsarkivet i

Greend

Uppgift från Gretz Laddeng om
vagnsmästare här på platsen i Västra Glö.

Fag är född 1885 i Västra Glö.
Min farfar var vagnsmästare och bördig
från Tyskland och emigrerade till
Sverige antagligen i början på 1800-talet.
Ettur far var född år 1835 och läerde sitt
i yrket hos fadern. Varefter han utbilda-
de sig vidare i K. Öppenhamm, där han
gjorde sitt gesällskap. Traktiserade sedan
i Tyskland, besökte även Tyskland.
Efter min farfars död återvände han
till Sverige och övertog verkstaden här
i Västra Glö. På den tiden då de större
erhöva ett yrke, skulle de utföra ett
mästarexamen för han förväntades en

M. 16260:2.

reflektvagn, som blev godkänt i Prend.
obedsändes utdrag av Protholollet hället hos
abagisdröten i Prend samt övriga propape,
som kanske kan vara av intresse.

Min far besökte, att sendes hans verksam-
hetsår, jag skulle två åren mellan 1865-1870
de, som då ville läsa yrket, fick i läropeng-
ar bestala Nr. 25:- första året och återfick
semmar andre året. Gärödiden var 3 år
avläringen ledje året var cirka 3-4 kr i
veckan kost i logi enberötnad. Till ett
gesällspris förfärligas antingen ett hjul
eller en renderseda. Grärlingarna fick prisa
epp gesälterna, de fick en brödkrans och
blond annat. Bäst i köttboden och bæsta
dessa sh. os. se skillnaden var röd sbo
billen fömnade sig de snare åren.
Min far ville att jag skulle förtälja
i yrket. Varför jag lärdet inte hemma.
förtalte sedan på en tegnfabrik i Malmö
stannade det nägra år. Det blev dels
andra modeller på Alvbagnar och dels
lillverkades utkörarevagnar s.k. sköpfagnar
till firmorna i städerna. Besökte sedan
Stockholm, där blev det understående
karosseriljuskirurg, som tog fart
fört år 1906, karosserierna fodsades sbo.

M.16260:3.

skicklighet i dess erfärande. De var efterslötande av lää. Drässlaget var dock vikt omalogry. De blev ändast reparationsfria landär och krisprögnar. Återkom till Västra Skö 1909 och övertog verksamheten. Vagnmästerit blev huvudnämnden till att lärja med. Det fanns Vagnmästare runt om i orden, men i beggden var fag ensam. De första åren var huvudkretsen ännu beggoden. Fag blev medlem i Skånes Vagnmästareidgårförbund, som fag tror hade bildats år 1907. fördelarna var att få egen präserna och hålla dessa, men det var en del, som enda ville bli sammelämnar. de var rödda för att de inte skulle få beställningar. Råopojkar kom från främstliga forspare och arbetarskolor. De hade ingen avlösning första året, andra året Kr. 10:- i veckan tredje året Kr. 15:- fjärde året Kr. 20:- Haast i loge inskröknad. efter 3-4 år skulle de för

att förtäcka sig på andra platser. De flesta övergav grått och gav sig in i beggnadsbranchen, modellsmöbler och järnverkstäder. Från min sida har jag att de blev väl beskådade, för de komme och hälsar på mågan gång. Negat gesällskap förekom intet och det fannades intet. de ficks platsen ändå. Verkstadens utseende var kallt hängande röslensböggar och brädgolv. Verkhygen före 1909 bestod av bandsgågar i olika storlekar. tegelar av alla sorter. lång, justerad och noshöglar. stämjärn i olika bredder. 1st brästarv samt 1st bandsgågar som båda trampades. Efter år 1909 ersattes dessa med moderna maskiner. bandsgågar, rökhjul, hjulmaskin kombinerad med stort, som driftkraft användes fotogenmotor. Innan beggden beställdes bröbecket hos baggmästaren och bestälget hos smedan, utom beggden fick jag beställningsdels genom reklamation och dels genom annonsering och då skulle vagnen levereras komplett färdig. Arbetsproceduren på en ålbagn t. ex. bestod av 1st Möllare, som var i sex delar varandra och dessa slidsades och tappades ihop, så att där inuti blev nästan tömda

M 16260:5.

segrlig. Sed och gavelsteggen fastsattes med träskrivar, med kelleriga huvuden. folkräddan sappades i fodslegeliet på stötlarna och kalvenbröderna blev medfalsade i stöllarna. Hjul tillverkningen var nästan det noggranaste de var mest insatta präderingar. Hjulen till de finare vagnarna sattes ekarna i rikssort i naven. de blev däremore starkare. Trävirket insköpses från lantbrukarna i skogstraktarna och bestod av bok, björk, ek och ask. boken andvärdes till hjulträet och till gröne vagnar och till ålvagnar, som skulle mala. björken till shoklar, hjulrat och boglar. Vagnsränsarna var också av björk, som lantbrukarna i skogsleppen själva hugg upp och härdde till vagnsmålarna och sålde vilka fingoade ett pris av Kr. 1.25 pr. shok. de andvärdes till hjulelnar dessa häng lantbrukarna upp i olika

M. 16260:6.

Längder och graderingar. de var mejslade skridsliga
att laga ut trädt och klymma det på det rätta
rättet. dessa bestodades med 0.15-0.20 öre pr. slgk.
ask och alm till ålvagnar. som skulle
takeras och till finare shokkar och hambar.
Almen fick man ifrån slöbbaggen s.k.l.
aldräd. de var starkast. Skogsalmen var
inte så seg och stark. Plantern mäts upp
i helslipsfor och bestodades därefter. på
bok i björk varierade priset mellan
1.75 och 2.00 kr. ask i alnplanter 2.25 och
3.00 kr. sedan har ju prisserna gått
upp avsätt. Vagnen begods handel före-
kom inte. Här på platsen. var tillverk-
ningen grövre i finare vagnar. den i bland
bolservagnar. lastvagnar och gäppor åk-
vagnar. charabanger och ponyvagnar
På denna platsen hade jag inte direkt
mågot obeklag av någon tankersans. Prisserna
var inte höga. Träbirked till en åkvagn.
som skulle måtas var priset Kr. 75:-
och åkvagn. som skulle takeras Kr. 130:-
En åkvagn komplet färdig var priset
Kr. 485:-. Firmassämpeln ingraberas
på hjeelhappelen. Att tillverka en åkvagn
handverksmässigt tog cirka 14 dagar. På
varmarna blev det mest reparationer

och hälstarleden. Vilken tids, som var mest ekonomiskt gynnsam, är svårt att säga, fast man hade anskaffat maskiner, så var det möjligt, som ficks uträttas för hand, så tiden var inte avgörande, men i sagnmännen hade smid prestandörer och huvudsakligen var att vi gjorde ett gott arbete. När man hade anskaffat maskinindustri röckade inte sagn tillverkningen till sedan jag sett i gång med att böja led. böjde lösar och skoklar till sagnmännen, som ej hade själv så att de kunde böja, så böjdes spriggar till karosserier, som levererades till Stockholm, på handtag, som levererades till maskinförvar. Efter 1919 blev sagn tillverkningen mindre varför jag börgade med neg tillverkning av bandegårdar vilket var mera lättande. Nya sagnstyper börgade nog på 1890-talet, när förmåslagna hjul infördes, det jag inte

M.16260:8.

De bagnatseffter, som var i bruk i denna
tidsperiod, var ålkvagnar, charabancar och
pramkvagnar. Sandacer var ändast i bruk
hos herrskapen och de börgade ersättas
av bilar redan år 1909 och var helt
ur bruk 1925.

Detta är vad upplysningar jag
kan ge om angörande bagnatseffter
i gänga tider och i min hårda till-
verkningsperiod.

Västra Söder Mullenäs den 9.11.1961

Pettersson

Utt Hjälp og Starchmager
Dåp Mad- och Stellmachers
Bokhandel

er blyven fört til Event, d. 27. Februar
i den Kgl. Residentéstad Kjøbenhavn,
vidt Hjälp- og Starchmagerfondens arbne & aade,
bevidnes ved vor underfrist og Broderstafets
höötrykte Eegl.

Kjøbenhavn, den 27. Februar 1834

1. Hjælpe som Dibgesl.
2. Den Dylk som Deburt.
3. Den Dyrke som Debutt.
4. Den Dylfer som Jungfr.
5. Hjælpe som Jungfr.

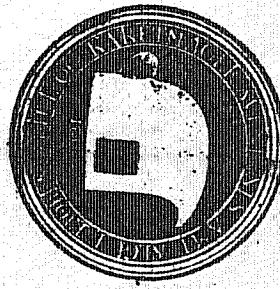
a. Hjælpe als Aufsch.

b. Den Dylk als Gebur.

c. Den Dyrke als Debut.

d. Den Dylfer als Jungfr.

e. Hjælpe als Jungfr.

M 16260:10.

Utdrag af Stockholms Förråd hos den
gislater i Lund den 19 Mars 1863.

N:o 248 Sedan Fabriks och Handverkars Föreningens fullmäktige, med Handverkarnas årsfallande, till
afspissa hushållande utländande över Wagmann
hanegecellen förs Andersas Fabrikts under N:o
174 i Stockholm den 16 mars hude Ivar
annarskla anslutning om mästerskap i Wag-
manahusets; samt af de gode männen
iga att gransta förekommande arbetsprofess
smeden J. P. Hasselgren, somatorenmalaren J.
Brundin, Instrumentmakaren C. P. Rudelin och
Fackaremästaren G. Pettersson fullmäktige
och sufflettvagns, bokols, efter överläggning
Götlunda

Utdrag

Utdragna af denna den 19 Mars 1863.

Einar sénat Fabriks- och Handverkars Före-
ningens fullmäktige som gode männen god
täcks arbetsprofess, samt föranden i afspissa
visat sig behörig till det intade mästerskapets
ehållande; professor Wagmann skiljs anslut-
ningen att bifalla; Och kommer, sedan detta ut-
skyttas laga makt, manligt mästerskap
att för föranden utfandas.

Den med detta utdrag missnöje, iga att ej
fors beskrift hos Konungen Befullningsbyr.

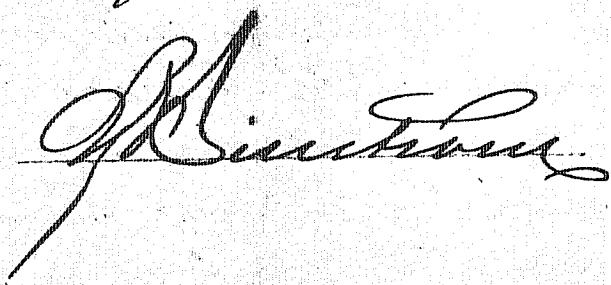
Det

Kungl. Maj:ts Hovstatte

M.16260:II.

vand i sind som sätter dagar bättre vid
gjifft att uttagas i annat fall under tiden
allt högl. Som Oper.

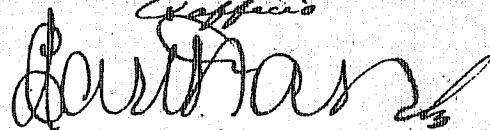
Öf Magis hälsning vägnar,

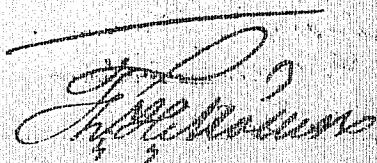

Att besöke afvar förtalade
Vilket ikke blifvit ihåll före.
Körper till bekräftades avståde;
Stockhol. Malmö Lands Handel
den 11 april 1867.

Löser En röd

Gaffier

Borgmästare och Råd uti Staden Lund

Göre wetterligt: att fram Wagnmakare-fesällen Fritz Andreas Gablentz hos Magistraten anmeldt sig till
vinnande af mästerskap i Wagnmakarehandver-
ket och i födant ånd mät för föreskrifwe Gatt' aida-
galagf för bekonighet och flickelighet i yrkeb, ja för
Klarar Magistraten hanom, Fritz Andreas
Gablentz, för Mästare i afvinnärunda hand-
werk, i hvilken egenkapp han azer tillgodosynta
de förmåne, forfattningarna blyda.

Till ytterme siofa warden detta med Stadens do-
gill och underbörig underokrift bekräftadt
Lund's Rådhus den 22. Oktobre 1863.

På Magistratens vägnar,

P
osens: 5

Upp: 1 50

Förvarat p. 50 i Råd.

Bull.

N. 16260.

No 948.

Utdrag af Ordinollet, s. 25
gjortes i Lund den 18. XI. 1863.
Tidah. Saluh. od. kommittéet är
mäktige, med Godtagandes åles till, att
afgifva helsynande utländske och
hemsessälls förs Andreas Gahleitner
1774 i Malmöholles föd. den 16. märts denna
annämnelsa anordning om misstänkt i Upp-
målsareyhet; samt af de God min. f. sin
iga att gerna föremommade misstänkt
meder J. P. Hasselgren, Instrumentmästare
Bamberg, Instrumentmästare C. P. D.
Lindström och Petrus Tietz
och suffleturwagn, last, efter ej
efterföndes.

Utdrag

Utdrattet här underskrift den 18. XI. 1863.
Eni's sial Saluh. od. kommittéet åt
ringens tillstånd som God min. f. sin
hans misstänkt, samt fölgender i giv-
visat sig höring till det sial misstänkt
utländske, proluar Augustala åtta
ringen att tycka; Och sommer, sedan detta
sig varnit soga myt, varigt misstänkt
at fölgender utländske.

Den med detta detta utländske misstänkt, igen att ej
efterförd besvar hos Kronborgs befallningar.

D. 16260-25.

Eni's Bokföringskost.

Mannskräasalle J. A. Gahleitner.

dubl.

4,16260.

Borgmästare och Råd

Lund 1866

Förbeakteligt att jag som Borgmästare och Råd
Andreas Gyllenstierna, Registratören anmälts ej ha
minnande af minstetyp i Vägmannens handskriven
het och i samband därmed jag förflyttats till
gården min hustrus, alderdomslid i Lund, ja han
hvar Margaretha Lund, döpte Gunnar
Gyllenstierna, son till mig, den 18:e Junii 1866
och i hennes förflyttning till den här
de häromme, jag bestyrkande tyckes

Att eftermed reser jag min daterad till
Lund Rådhus den 22 Octbr 1866

Ei Skräddaren sätter

J. G. Gyllenstierna

J. G. Gyllenstierna

J. G. Gyllenstierna

dubl.
116260.

Borgmästaren och Råd

Staden Lund

Ere vetterligt att han Wagnleitens Frits
 Anders Gahlera Esq: Magistraten anmällygts
 minnande af mästerlapp i Wagnleitens handtua-
 ket och i fäderstadsrättsl. för förelägningsgällande
 galag pris bekräftad och tillhörsel i yrke, förf.
 Klarar Magistraten honom, Frits Anders
 Gahlera, son till förtrede afslammade hant-
 werk, i hvilken synskap han är tillhandahållit
 de formarne, författningsarna byggas.

Till ytterme bekräftas detta med Stadens li-
 gitt och underskrift undertryckt tillhörsel
 Lunds Rådhus den 22. Oktober 1863

P: Magistraten sätter

Lärer: 3

Sl. pr. 1.50

P: Fysack. 50 öre Runt